

SAYI : 53878609-101.07.04-E.11537

BAŞVURU NO : 2017/6772

KARAR TARİHİ : 28/06/2018

TAVSİYE KARARI

BAŞVURAN :

BAŞVURAN VEKİLİ / TEMSİLCİSİ :

BAŞVURUYA KONU İDARE :

BAŞVURUNUN KONUSU :

Dışişleri Bakanlığı

5543 sayılı İskân Kanunu kapsamında gerçekleştirilen serbest göçmenlik başvurusunun sonuçlandırılması ve Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına kabulünün sağlanması talebi hakkındadır.

BAŞVURU TARİHİ :

19.5.2017

I. BAŞVURANIN İDDİA VE TALEPLERİ

(1) Başvurucu tarafından, 2009 yılından günümüze kadar Türkiye’de ikamet ettiği, şahsına 2009-2014 yılları arası öğrenim amaçlı, 2014 yılından itibaren ise turistik amaçlı ikamet izni verildiği, 5543 sayılı İskân Kanununda düzenlenen “serbest göçmen” hakkından yararlanmak amacı ile 11/11/2013 tarihinde İstanbul Valiliğine başvuruda bulunduğu, başvurusunun akıbeti hakkında bilgi almakta zorlandığı, evraklarının Dışişleri Bakanlığında bekletildiği ve sürüncemede bırakıldığı, Bakanlık tarafından kendisine ‘tüm serbest göçmenlik başvurularının askıya alındığı, beklemek zorunda olduğu’ bilgisinin verildiği, yıllardır kendi vatanında yabancı olarak yaşamak ve ikinci sınıf insan muamelesi görmek zorunda bırakıldığı, iddia edilerek; başvurusunun sonuçlandırılması ve Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına kabulünün sağlanması talep edilmektedir.

II. İDARENİN BAŞVURUYA İLİŞKİN AÇIKLAMALARI

(2) Kurumumuzca, hem verilecek karara esas olmak üzere başvuru belgesinde yer alan iddiaların doğruluğunun tespiti, hem de eğer mümkünse ilgili kamu idaresi ile başvuru arasında muhtemel bir dostane çözümün tesisi amacı ile 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu hükümleri uyarınca Dışişleri Bakanlığı ve Göç İdaresi Genel Müdürlüğü nezdinde inceleme ve araştırma gerçekleştirilmiştir.

- (3) İnceleme ve araştırma kapsamında, mezkûr 6328 sayılı Kanunun “Bilgi ve belge isteme” başlıklı 18 inci maddesi hükmü uyarınca, 16.6.2017 tarih ve E.6849 sayılı yazımız ile başvuru ...’ın 5543 sayılı İskân Kanununda tanımlanan “serbest göçmenlik” başvurusu ile 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu kapsamında vatandaşlık müracaatının bulunup bulunmadığı bilgisi; var ise sürecin hangi aşamada olduğunun açıklanması ve başvuruda yer alan belgelerin birer kopyasının Kurumumuza gönderilmesi talep edilmiştir.
- (4) Göç İdaresi Genel Müdürlüğünden alınan 10.7.2017 tarih ve 31059 sayılı yazıda; ... adına ... tarafından İstanbul Valiliğine 11.11.2013 tarihinde, Makedonya vatandaşı olan yakınının ülkemize serbest göçmen olarak kabul edilmesi yönünde taleple başvurulduğu, 5543 sayılı mezkûr İskân Kanununun 7 nci maddesinde kayıtlı “Göçmen olarak kabul edilecekler bakımından Türk soyundan olmanın ve Türk kültürüne bağlılığın tayin ve tespiti, ilgili bakanlıkların görüşü alınarak Dışişleri Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile yapılır” hüküm uyarınca Genel Müdürlükleri tarafından, 23.09.2014 tarih ve 10397 sayılı yazı ile Dışişleri Bakanlığından görüş istenildiği, ancak Bakanlık tarafından, yapılacak işleme esas olacak herhangi bir görüşün henüz iletilmediği bilgisi verilmiştir.
- (5) Dışişleri Bakanlığından alınan 21.11.2017 tarih ve 13100703 sayılı yazıda ise özetle;

(5.1) *Yurtdışında yaşayan ve serbest göçmen olarak ülkemize yerleşmek isteyen Türk soylular hakkında yapılacak işlemlerin 5543 sayılı İskân Kanununun 5 inci maddesinde düzenlendiği; 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun yürürlüğe girmesiyle, daha evvel Çevre ve Şehircilik Bakanlığıнын uhdesinde bulunan bu işlemlerin, 1 Temmuz 2015 itibariyle Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmeye başlandığı; 5543 sayılı İskân Kanununa Göre Serbest Göçmenlerin İş ve İşlemlerine İlişkin Talimat çerçevesinde, yurtiçinde serbest göçmen başvurularının il göç müdürlüklerince, yurtdışında ise dış temsilciliklerimizce yapılmakta olduğu,*

(5.2) *Mülga 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 7 nci maddesi kapsamında Türk soylu bir kimsenin vatandaşlığa alınmasında, ülkemizde ikamet şartı aranmamakta ve anılan Kanunun uygulanmasına yönelik mülga Yönetmelik kapsamında da (17.3. madde) Türk soyluluk belgesinin dış temsilciliklerimizce verilebileceği hususu düzenlenmekte iken; 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununda ise Türk soyluların vatandaşlığa alınmasının ikamet şartına bağlı kılındığı, anılan Kanunun uygulanmasına yönelik Yönetmelik uyarınca, vatandaşlığın kazanılması şartlarının tamamlanıp tamamlanmadığına ilişkin incelemeyi yapacak Komisyonun, soy durumuna ilişkin değerlendirmesini de başvuran ile mülakat yapmak suretiyle tespit edeceği ve mülakat formunda belirterek ilgili Bakanlığa göndereceğinin düzenlendiği (19. Madde),*

(5.3) *Mevzuat değişikliği ile vatandaşlığa alınma sürecinde Türk soyluluk bakımından değerlendirmenin Komisyonca gerçekleştirilmesi muvacehesinde, dış temsilciliklerimize dair mülga Yönetmelikteki düzenlemenin geçerliliğini yitirdiğinin değerlendirildiği; kaldı ki, 2527 sayılı Türk Soylu Yabancıların Türkiye’de Meslek ve Sanatlarını Serbestçe Yapabilmelerine İlişkin Kanun ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununda da Türk soyluluk belgesinin düzenlenme usullerine ilişkin herhangi bir hükmün bulunmadığı; bu nedenle, yurtdışında temsilciliklerimize yapılan serbest göçmen vizesi başvurularında, başvuru sahiplerinin Türk soylu olduklarının tespiti yapılamadığı, ayrıca, yurtiçinden yapılan başvuruları değerlendiren illerde mülki idare amirinin başkanlık ettiği komisyonların da Türk*

soyluluğun tespiti hususunda belirli kriterlerin olmamasından dolayı zorluklar yaşadığının bilindiği,

(5.4) *Türk soylu olmanın, aynı zamanda 5543 sayılı İskân Kanunu kapsamında göçmen olarak kabul edilmenin şartlarından birisi olduğu, anılan Kanunun 7 nci maddesi “Göçmen olarak kabul edilecekler bakımından Türk soyundan olmanın ve Türk kültürüne bağlılığın tayin ve tespiti, ilgili Bakanlıkların görüşü alınarak Dışişleri Bakanlığı’nın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile yapılır” düzenlemesini haiz olduğu,*

(5.5) *Bahse konu hükümlerden de görüldüğü üzere, çeşitli kanunlarda, Türk soyluluğun tespiti ve serbest göçmenlik konularında birbirinden farklı usullerin izlenmekte olduğu, bu çerçevede Bakanlıklarınca, ilgili kurumlara yukarıda bahse konu hususların yazılı olarak iletildiği ve izlenecek yolun açıklığa kavuşturulması için çalışmaların süratle tamamlanması talep edildiği,*

Başvurucu ...’ın durumunun, bu çalışmaların sonucu alındıktan sonra değerlendirilmesinin daha sağlıklı olacağı. görüş ve değerlendirmesi Kurumumuzla paylaşılmıştır.

(6) Bunun üzerine Kurumumuzca, Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne muhatap 4.1.2018 tarih ve E.109 sayılı yazımız ile başvurucu ...’ın hâlihazırda ve öncesinde verilen ikamet izin türlerinin ne olduğu, adı geçen Türkiye’de kaldığı son dönemine ait (2014 – günümüze) turistik amaçlı kısa dönem düzenlendiği belirtilen ikamet izninin, vatandaşlık talebine engel olmayacak şekilde 6458 sayılı Kanunun ilgili hükümleri kapsamında türünün değiştirilme imkânının bulunup bulunmadığı, bunun mümkün olması halinde söz konusu değişikliğin ivedilikle yapılması hususlarındaki, bilgi ve değerlendirmeleri talep edilmiştir.

(7) Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün Kurumumuza bilgi amaçlı iletilen İstanbul Valiliğine muhatap 17.1.2018 tarih ve E.2812 talimat yazısında, anılan yabancıнын ülkemizde 2009 yılından günümüze kısa dönem ikamet izniyle bulunduğu, hâlihazırda İstanbul Valiliğince düzenlenen 14.10.2017 14.10.2019 tarihleri arasında geçerli turizm amaçlı kısa dönem ikamet izni sahibi olduğu ancak Türk soylu olduğuna ilişkin GöçNet kurumsal yazılımında herhangi bir kaydının bulunmadığı ifade edilerek,

(7.1) Anılan yabancıнын ibraz edeceği apostil şerhli belgelerle Türk soylu olduğunun tespit edilmesi halinde yabancıнын GöçNet kurumsal yazılımından Türk soyluluğuna ilişkin kaydının güncellenerek Türk soylu veri girişi yapılması,

(7.2) Yabancı hakkında bugüne kadar düzenlenen ikamet izinlerinin kalış amaçları da göz önünde bulundurularak arşiv dosyasından incelenmesi,

(7.3) Yabancıнын kalış amacına uygun ikamet izni almadığı veya bu doğrultuda hatalı veri girişi yapıldığının tespit edilmesi halinde geçmişe dönük düzeltmenin yapılması ve sonucundan bilgi verilmesi hususunda İstanbul Valiliğine talimat verilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

(8) 2709 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının;

(8.1) “Devletin temel amaç ve görevleri” başlıklı 5 inci maddesinde, devletin amaç ve görevinin, diğerleri yanı sıra, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve

hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan engelleri kaldırmak olduğu hüküm altına alınmıştır.

(8.2) “Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü” başlıklı 11 inci maddesinde, Anayasa hükümlerinin, yasama, yürütme ve yargı organları ile idari makamları ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kuralları olduğu hususu düzenlenmiştir.

(8.3) “Temel hak ve hürriyetlerin korunması” başlıklı 40 ıncı maddesinde, Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlal edilen herkesin, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahip olduğu; devletin işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorunda olduğu hüküm altına alınmıştır.

(8.4) “VII. Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı” başlıklı 74 üncü maddesi, Ek fıkra 1’de, herkesin kamu denetçisine başvurma hakkının olduğu, Ek fıkra 2’de ise Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumunun, idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceleyeceği hüküm altına alınmıştır.

(9) 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun “Kurumun görevi” başlıklı 5 inci maddesinin birinci fıkrasında, Kamu Denetçiliği Kurumunun, şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevli olduğu hüküm altına alınmıştır.

(10) 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun;

(10.1.) “Vatandaşlık hizmetlerinin yürütülmesi” başlıklı 4 üncü maddesi, Türk vatandaşlığının kazanılmasına ve kaybına ilişkin hizmetlerin yurt içinde İçişleri Bakanlığı tarafından yürütüleceğini düzenlemiştir.

(10.2) “Türk vatandaşlığının kazanılması halleri” başlıklı 5 inci maddede, “Türk vatandaşlığı, doğumla veya sonradan kazanılır.” hükmü düzenlenmiştir.

(10.3) “Sonradan kazanılan vatandaşlık” başlıklı 9 uncu maddede, “Sonradan kazanılan Türk vatandaşlığı, yetkili makam kararı veya evlat edinilme ya da seçme hakkının kullanılması ile gerçekleşir.” hükmü düzenlenmiştir.

(10.4) “Yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığının kazanılması” başlıklı 10 uncu maddesi birinci fıkrasında, *“Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen bir yabancı, bu Kanunda belirtilen şartları taşıması halinde yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığını kazanabilir. Ancak, aranan şartları taşımak vatandaşlığın kazanılmasında kişiye mutlak bir hak sağlamaz.”* hükmüne yer vermiştir. **(10.5) Aynı Kanunun “Türk vatandaşlığının kazanılmasında istisnai haller” başlıklı 12 nci maddesi** birinci fıkrası (d) bendinde, millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmamak şartıyla İçişleri Bakanlığının teklifi, Bakanlar Kurulunun kararı ile istisnai olarak Türk vatandaşlığını kazanabilecekler arasında **göçmen olarak kabul edilen kişiler** de sayılmıştır.

(11) 5543 sayılı İskân Kanununun;

(11.1) “Tanımlar” başlıklı 3 üncü maddesi birinci fıkrası (e) bendinde ‘serbest göçmen’, *“Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yerleşmek amacıyla tek başına veya toplu halde Türkiye’ye*

gelip, Devlet eliyle iskân edilmelerini istememek şartıyla yurda kabul edilenlerdir.” şeklinde tanımlanmıştır.

(11.2) Aynı Kanunun “Münferit göçmen kabulü” başlıklı 5 inci maddesinde, *“Türkiye’de yerleşmek isteyen Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı bulunan kimselerden, Türk uyruklu ve Türkiye’deki birinci veya ikinci derecede bir yakını tarafından referans verilen veya buldukları ülkedeki konsolosluk temsilciliklerimize bizzat müracaat eden ve bu Kanun hükümlerine göre Dışişleri ve İçişleri bakanlıklarınca yapılacak incelemelerden sonra uygun görülerek serbest göçmen vizesi alanlar, Hükümetten hiçbir iskân yardımı istememeleri şartıyla İçişleri Bakanlığınca serbest göçmen olarak kabul edilirler.”* hükmü düzenlenmiştir.

(11.3) Aynı Kanunun “Türk soyundan olmanın ve Türk kültürüne bağlılığın tayin ve tespiti” başlıklı 7 nci maddesinde, *“Göçmen olarak kabul edilecekler bakımından Türk soyundan olmanın ve Türk kültürüne bağlılığın tayin ve tespiti, ilgili bakanlıkların görüşü alınarak Dışişleri Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile yapılır.”* hükmü düzenlenmiştir.

(11.4) Aynı Kanunun “Geçici barındırma, göçmen belgesi verilmesi ve vatandaşlığa kabul” başlıklı 8 inci maddesi dördüncü fıkrasında, *“Göçmen olarak kabul edilenler, gerekli işlemlerin ilgili kuruluşlarca tamamlanmasından sonra Bakanlar Kurulu kararıyla vatandaşlığa alınırlar...”* hükmüne yer verilmiştir.

(12) 3056 sayılı Başbakanlık Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunun “Görev” başlıklı 2 nci maddesinde Başbakanlığın görevleri arasında, diğerleri yanı sıra,

“a) Bakanlıklar arasında işbirliğini sağlamak, Hükümetin genel siyasetinin yürütülmesini gözetmek, Anayasa ve kanunlarla verilen hizmetleri yerine getirmek maksadıyla gerekli tedbirleri almak,

e) İdarede etkinliğin sağlanması, görevlerin tam ve verimli bir şekilde zamanında yerine getirilmesi, idari usul ve işlemlerin basitleştirilmesi, Devlet Teşkilatının düzenlenmesi için gerekli olan sistem ve prensiplerin geliştirilmesini ve uygulanmasını sağlamak,

f) Devlet Teşkilatındaki teftiş ve denetim sistemini geliştirmek, uygulanmasını takip etmek, gerektiğinde teftiş ve denetim yapmak,” hususları sayılmıştır.

(13) 2.12.2017 tarih ve 26718 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren İskân Kanununun Uygulama Yönetmeliğinin “Devletçe iskân esasları ve işlemleri” başlıklı 4 üncü maddesinin birinci fıkrası (d) bendinde, *“Dışişleri ve İçişleri Bakanlıklarının incelemeleri sonucunda, yurda girişleri münferit veya toplu olarak uygun görülen serbest göçmenlerin iş ve işlemleri İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü(nce) ... yürütülür.”* hükmü düzenlenmiştir.

(14) 6.4.2010 tarih ve 27544 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin;

(14.1) “Tanımlar” başlıklı 3 üncü maddesi birinci fıkrası (j) bendinde, Komisyon, *“Vatandaşlık başvuru inceleme komisyonunu”* olarak tanımlanmıştır.

(14.2) Yetkili makam kararıyla vatandaşlığın kazanılması” başlıklı 14 üncü maddesinde, *“Yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığının kazanılması aşağıdaki yollarla olur: a) Türk vatandaşlığının genel olarak kazanılması.*

b) *Türk vatandaşlığının istisnai olarak kazanılması.*

c) *Türk vatandaşlığının yeniden kazanılması.*

ç) *Türk vatandaşlığının evlenme yoluyla kazanılması.” düzenlenmiştir.*

(14.3) Yönetmeliğin “Türk vatandaşlığının genel olarak kazanılmasında komisyon tarafından yapılacak işlemler ve uygulanacak esaslar” başlıklı 19 uncu maddesinde, Türk vatandaşlığın kazanılması şartlarının tamamlanıp tamamlanmadığına ilişkin incelemeyi yapacak Komisyonun, diğer hususlar yanı sıra soy durumuna ilişkin değerlendirmesini de başvuran ile mülakat yapmak suretiyle tespit edeceği ve mülakat formunda belirterek ilgili Bakanlığa göndereceği düzenlenmiştir.

(14.4) Aynı Yönetmeliğin 25 inci maddesinde, Türk vatandaşlığının genel olarak kazanılmasında müracaat makamlarınca başvurunun işleme alınması ve uygulanacak esaslar; 28 inci maddesinde il emniyet müdürlüğünce yapılacak soruşturmaya ilişkin usul ve esaslar; 29 uncu maddesinde vatandaşlık başvuru inceleme komisyonu tarafından yapılacak işlemler ve uygulanacak esaslar ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

(15) 31.7.2009 tarih ve 27305 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Kamu Hizmetlerinin Sunumunda Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmeliğin;

(15.1) “Amaç” başlıklı 1 inci maddesinde, Yönetmeliğin amacının; etkin, verimli, hesap verebilir, vatandaş beyanına güvenen ve şeffaf bir kamu yönetimi oluşturmak; kamu hizmetlerinin **hızlı**, kaliteli, basitleştirilmiş ve düşük maliyetli bir şekilde yerine getirilmesini sağlamak üzere, idarelerin uyması gereken usul ve esasları düzenlemek olduğu belirtilmiştir.

(15.2) Aynı Yönetmeliğin “Vatandaşın bilgilendirilmesi” başlıklı 5 inci maddesinde, kanunî sınırlamalar saklı kalmak kaydıyla idarenin, sunduğu hizmetlere ilişkin bilgileri ve mevzuatı, basılı ya da elektronik ortamda duyuracağı,

(15.3) “Hizmet standartları oluşturma” başlıklı 6 ncı maddesinde, idarenin, hizmet standartlarını oluşturacağı, hizmet standartları tablosunda; hizmetin adı, başvuruda istenen belgeler, hizmetin **ne kadar sürede tamamlanacağı** ve şikâyet mercilerine ilişkin bilgilerin yer alacağı, bu tablonun, hizmeti doğrudan sunan birimlerce vatandaşların kolayca görebileceği panolarda, kurumsal internet sayfalarında ve e-Devlet Kapısında duyuracağı,

(15.4) “Başvurunun kabulü ve sonuçlandırılması” başlıklı 12 nci maddesinde, vatandaşların başvurularının, hizmet standartlarında belirtilen süre içinde sonuçlandırılacağı, hüküm altına alınmıştır.

IV. KAMU DENETÇİSİ ÖZLEM TUNÇAK’IN KAMU BAŞDENETÇİSİNE ÖNERİSİ

(16) Şikâyet dilekçesinde yer verilen iddialar ile Dışişleri Bakanlığında alınan bilgi, belge ve değerlendirme birlikte göz önünde bulundurulduğunda, gerekçe bölümünde açıklandığı şekilde; başvurucunun, 5543 sayılı İskân Kanunu hükümleri uyarınca “serbest göçmen olarak kabul edilmesi” hakkında 11.11.2013 tarihinde İstanbul Valiliğine yaptığı başvurusunun kabulüne esas olacak değerlendirmenin Dışişleri Bakanlığınca sonuçlandırılmaması ve başvurusunun durumu hakkında sağlıklı bir şekilde bilgilendirilmemesi göz önünde bulundurularak, başvurucu ...’ın talebi hakkında

en etkili, isabetli ve süratli bir Şekilde karar verilmesinin, hukukun ve hakkaniyetin gereği olduğu hususunda Dışışleri Bakanlığına tavsiyede bulunulmasına ilişkin hazırlanan bu öneri Kamu Başdenetçisine sunulmuŐtur.

V. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

A. Hukuka, Hakkaniyete ve İnsan Haklarına Uygunluk Açısından Değerlendirme

(17) Şikâyet başvurusu, (1) numaralı paragrafta yer verildiği üzere, 5543 sayılı *İskân Kanununda düzenlenen “serbest göçmen”* hakkından yararlanmak amacı ile 11.11.2013 tarihinde İstanbul Valiliğine iletilen başvurunun akıbeti hakkında bilgi alınamadığı, evrakların Dışışleri Bakanlığında bekletildiği ve sürüncemede bırakıldığı, Bakanlık tarafından ‘tüm serbest göçmenlik başvurularının askıya alındığı, beklemek zorunda olduğu’ bilgisinin verildiği, kendi vatanında yabancı olarak yaşamak zorunda kalmasının mağduriyetine yol ağtığı, iddialarına istinaden bahse konu başvurunun sonuçlandırılması ve Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına kabulünün sağlanması talebi ile Kurumumuza iletilmiŐtir.

(18) Başvurucu ile gerçekteŐirilen telefon görüŐmesinde, Balkan lkeleri vatandaŐlarının istisnai olarak Türk vatandaşlığını kazanmalarını ngren İçişleri Bakanlığının il valiliklerine muhatap 31.5.2017 tarih ve 92510794-127.99-E.75483 sayılı talimatnamesinde kayıtlı Şartları taŐımadıđı (birinci derecede Türk vatandaşı akrabası olmaması ve haymatlos olmaması) tespit edilmiştir. Benzer Şekilde aynı görüŐmede başvurucunun, 2009 yılından günümüze kadar ülkemizde kesintisiz yaŐadıđı ve sair yabancılardan vatandaşlığa kabulünde esas alınan 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun “Başvuru için aranan Őartlar” başlıklı 11 inci maddesinde kayıtlı Şartları da taŐıdıđı; ancak 2009-2014 yılları arası öğrenim amaçlı ikamet etmesine rağmen, 2014 yılından itibaren ise turistik amaçlı ikamet izni verildiği için bu madde kapsamında da Türk vatandaşlığına kabul edilmediği bilgisi temin edilmiştir. Bu hususları resmi olarak tespit etmek amacı ile talebimiz zerine, G İdaresi Genel Müdürlüğünden alınan 17.1.2018 tarih ve E.2812 talimat yazıda, anılan yabancının ülkemizde 2009 yılından günümüze kısa dönem ikamet izniyle bulunduğu, hâlihazırda İstanbul Valiliğince düzenlenen 14.10.2017 - 14.10.2019 tarihleri arasında geçerli turizm amaçlı kısa dönem ikamet izni sahibi olduğu ancak Türk soylu olduğuna ilişkin GöçNet kurumsal yazılımda herhangi bir kaydın bulunmadığı ifade edilmiŐ; bahse konu kişinin ibraz edeceği apostil Şerhli belgelerle Türk soylu olduğunun tespit edilmesi halinde yabancının GöçNet kurumsal yazılımdan Türk soyluluğuna ilişkin kaydının güncellenerek Türk soylu veri girişi yapılması ve ilgili hakkında bugüne kadar düzenlenen ikamet izinlerinin kalış amaçları da göz önünde bulundurulurken arşiv dosyasından incelenerek, kişinin kalış amacına uygun ikamet izni almadığı veya bu doğrultuda hatalı veri girişi yapıldığının tespit edilmesi halinde geçmişe dönük düzeltmenin yapılması ve sonucundan bilgi verilmesi hususunda İstanbul Valiliğine talimat verildiği anlaŐılmıŐtir. İlgilini geçmiş dönem ikamet izin türünün deđiŐtirilip deđiŐtirilemeyeceđi hususunda nihai cevap henüz Kurumumuza ulaŐmamıŐtır.

(19) Türk vatandaşlığının kazanılması ve kaybına dair iş ve işlemlerin yürütülmesine ilişkin usul ve esasların belirlendiği 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu, “Vatandaşlık hizmetlerinin yürütülmesi” başlıklı 4 üncü maddesinde, Türk vatandaşlığının kazanılmasına ve kaybına ilişkin hizmetlerin yurt içinde İçişleri Bakanlığı tarafından yürütüleceğini düzenlemiŐ; “Yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığının kazanılması” başlıklı 10 uncu maddesi birinci fıkrasında, “Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen bir yabancı, bu Kanunda belirtilen Şartları taşıması halinde yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığını kazanabilir. Ancak, aranan Şartları taşımak vatandaşlığın kazanılmasında kişiye mutlak bir hak sağlamaz.” hükmüne yer vermiştir.

(20) Görüleceği üzere, 5901 sayılı Kanunda kayıtlı şartları taşımış olması, Türk vatandaşlığının kazanılmasında kişiye mutlak bir hak sağlamayacaktır. Diğer bir anlatım ile vatandaşlık devletin hükümlerinden olup; ilgili kamu idarelerinin takdirine göre verilecek bir karardır. Bu konuda kamu idaresini hukukilik veya yerindelik açısından denetime tabi kılmanın güçlüğü ve şikâyet başvurusunun somut talebi göz önünde bulundurularak; dosya, serbest göçmenlik ve ardından Türk vatandaşlığına alınma talebinin esasına dair bir tespit ve değerlendirmede bulunulmadan, sadece bu talep hakkında ilgili kamu idaresi tarafından yürütülen usule dair iş ve işlemlerin, hukuka ve hakkaniyete uygunluğu açısından incelenmiştir.

(21) **5543 sayılı İskân Kanununun “Tanımlar” başlıklı 3 üncü maddesi** birinci fıkrası (e) bendinde ‘serbest göçmen’, Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yerleşmek amacıyla tek başına veya toplu halde Türkiye’ye gelip, devlet eliyle iskân edilmelerini istememek şartıyla yurda kabul edilenler şeklinde tanımlanmıştır. Aynı Kanunun “Münferit göçmen kabulü” başlıklı 5 inci maddesinde, *“Türkiye’de yerleşmek isteyen Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı bulunan kimselerden, Türk uyruklu ve Türkiye’deki birinci veya ikinci derecede bir yakını tarafından referans verilen veya buldukları ülkedeki konsolosluk temsilciliklerimize bizzat müracaat eden ve bu Kanun hükümlerine göre Dışişleri ve İçişleri bakanlıklarınca yapılacak incelemelerden sonra uygun görülerek serbest göçmen vizesi alanlar, Hükümetten hiçbir iskân yardımı istememeleri şartıyla İçişleri Bakanlığınca serbest göçmen olarak kabul edilirler.”* hükmü düzenlenmiştir. Aynı Kanunun “Türk soyundan olmanın ve Türk kültürüne bağlılığın tayin ve tespiti” başlıklı 7 nci maddesinde, *“Göçmen olarak kabul edilecekler bakımından Türk soyundan olmanın ve Türk kültürüne bağlılığın tayin ve tespiti, ilgili bakanlıkların görüşü alınarak Dışişleri Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile yapılır.”* hükmü düzenlenmiştir. Bahse konu Kanunun “Geçici barındırma, göçmen belgesi verilmesi ve vatandaşlığa kabul” başlıklı 8 inci maddesi dördüncü fıkrasında da *“Göçmen olarak kabul edilenler, gerekli işlemlerin ilgili kuruluşlarca tamamlanmasından sonra Bakanlar Kurulu kararıyla vatandaşlığa alınırlar...”* hükmü düzenlenmiştir. Görüleceği üzere, Türk vatandaşlığına kabul konusunda mer’i mevzuat, Türk soylu yabancılar açısından ayrıcalıklı bir uygulama getirmiş, bu kapsamdaki kişilerin 5543 sayılı İskân Kanunu hükümleri uyarınca göçmen olarak kabulünün ardından Dışişleri Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile Türk vatandaşı olabilmelerinin önü açılmıştır. Bu usulün yasal zeminini, bahsi geçen mevzuat hükümlerine ilave olarak, 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun “Türk vatandaşlığının kazanılmasında istisnai haller” başlıklı 12 nci maddesi birinci fıkrası (d) bendi oluşturmaktadır. Buna göre millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmamak şartıyla İçişleri Bakanlığının teklifi, Bakanlar Kurulunun kararı ile istisnai olarak Türk vatandaşlığını kazanabilecekler arasında **göçmen olarak kabul edilen kişiler** de sayılmıştır.

(22) Somut olay açısından meseleye yaklaştığımızda, Göç İdaresi Genel Müdürlüğünden alınan 10.7.2017 tarih ve 31059 sayılı yazıya istinaden, ...’ın ablası ... tarafından, Makedonya uyruklu kardeşi ...’ın serbest göçmen olarak Türkiye’ye getirilmesi talebi ile gerekli evraklar ile birlikte 11.11.2013 tarihinde İstanbul Valiliğine başvurulduğu, başvuru hakkında gerekli güvenlik birimleri yanı sıra, 5543 sayılı İskân Kanununun 7 nci maddesinde tanımlı Türk soyundan olmanın ve Türk kültürüne bağlılığın tayin ve tespiti için gerekli araştırmanın yapılması hususunun, 23.09.2014 tarih ve 10397 sayılı yazı ile Dışişleri Bakanlığından talep edildiği, ancak Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ve ilgili nüfus ve vatandaşlık idaresi tarafından yapılacak işleme esas olacak herhangi bir görüşün, Dışişleri Bakanlığı tarafından henüz iletilmediği tespit edilmiştir.

(23) Kurumumuza muhatap 21.11.2017 tarih ve 13100703 sayılı yazılarına istinaden Dışişleri Bakanlığı ise bu gecikmenin sebebini, bu kararın (6) numaralı paragraflarında ayrıntılı yer verildiği şekilde *çeşitli kanunlarda, Türk soyluluğunun tespiti ve serbest göçmenlik konularında birbirinden farklı usullerin izlenmekte olduğundan bahisle bu hususun tespit edilmesi noktasında zorlukların yaşanması* gerekçesine bağlamaktadır. Dışişleri Bakanlığınca *ayrıca, ilgili kurumlara bu hususun yazılı olarak iletildiği ve izlenecek yolun açıklığa kavuşturulması için çalışma başlatıldığı ve başvuruya konu somut olayın durumunun, bu çalışmaların sonucu alındıktan sonra değerlendirilmesinin daha sağlıklı olacağı bilgisi aktarılmıştır.*

(24) Öncelikle 5543 sayılı mezkûr İskân Kanununun 7 nci maddesinde kayıtlı “*Göçmen olarak kabul edilecekler bakımından Türk soyundan olmanın ve Türk kültürüne bağlılığın tayin ve tespiti, ilgili bakanlıkların görüşü alınarak Dışişleri Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile yapılır.*” hükmü ile İskân Kanununun Uygulama Yönetmeliği hükümleri göz önünde bulundurulduğunda, Türk soyluluğun ve Türk kültürüne bağlılığın tayin ve tespiti amacı ile gerekli işlemler, yurtiçinde mülki idare amirliklerince, yurtdışında ise dış temsilciliklerimizce yürütülmektedir.

(25) Türk soyluluğu tayin ve tespit edilen kişiler, 5543 sayılı mezkûr Kanunun “Münferit göçmen kabulü” başlıklı 5 inci maddesi gereğince, Türk uyruklu ve Türkiye'deki birinci veya ikinci derecede bir yakını tarafından referans verilen veya buldukları ülkedeki konsolosluk temsilciliklerimize bizzat müracaat eden ve bu Kanun hükümlerine göre Dışişleri ve İçişleri bakanlıklarınca yapılacak incelemelerden sonra uygun görülerek serbest göçmen vizesi alanlar, Hükümetten hiçbir iskân yardımı istememeleri şartıyla İçişleri Bakanlığınca serbest göçmen olarak kabul edilir, pasaportlarına gerekli açıklama yazılır ve aynı Kanunun “Geçici barındırma, göçmen belgesi verilmesi ve vatandaşlığa kabul” başlıklı 8 inci maddesi hükümlerine göre göçmen olarak kabul edilenler, gerekli işlemlerin ilgili kuruluşlarca tamamlanmasından sonra Bakanlar Kurulu kararıyla vatandaşlığa alınmaktadırlar. Bahse konu kişiler bu noktada, 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun “Türk vatandaşlığının kazanılmasında istisnai haller” başlıklı 12 nci maddesi birinci fıkrası (d) bendi hükmünce, İçişleri Bakanlığının teklifi, Bakanlar Kurulunun kararı ile istisnai olarak Türk vatandaşlığını kazanabilecekler arasında sayılmışlardır.

(26) Somut olayda başvurucunun Türk soyluluğunun tespiti yapılamamış, bu nedenle serbest göçmen olarak kabulü mümkün olamamış ve Türk vatandaşlığına istisnai yoldan kabul konusunda müracaatı kabil olamamıştır.

(27) Dışişleri Bakanlığın tarafından (6) numaralı paragrafta ortaya konulan tespitten hareketle, Türk soylu yabancıların 5543 sayılı İskân Kanunu hükümleri uyarınca göçmen başvurularının kabulünde, Türk soyluluğunun tespit edilmesi sürecinde bir dizi zorluğun yaşandığı ve bu kapsamdaki çok sayıda kişinin Türk vatandaşlığına girmek üzere serbest göçmen vizesi başvurularının değerlendirilemediği ve bu anlamda bir tikanıklığın yaşandığı anlaşılmaktadır.

(28) Meseleye 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununu, 5543 sayılı İskân Kanunu ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu hükümleri haricince, kamu idarelerinin doğrudan vatandaşlara, özel sektöre ve diğer kamu kurumlarına sundukları hizmetin, vatandaş beyanına güvenen ve şeffaf bir kamu yönetim anlayışı çerçevesinde, hizmet alanlara en yakın birimlerce, etkin, verimli, hesap verebilir, **hızlı**, kaliteli, basitleştirilmiş ve düşük maliyetli bir şekilde yerine getirilmesi, usullerin sadeleştirilmesi ve bürokratik kademelerin azaltılmasını temin etmek üzere 3056 sayılı Başbakanlık

Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunun 2 ve 33 üncü maddelerine dayanılarak hazırlanan ve 31.7.2009 tarih ve 27305 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Kamu Hizmetlerinin Sunumunda Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelik hükümleri açısından bakıldığında ise;

(29) Somut olayda Dışişleri Bakanlığının usul işlemleri açısından izlediği yol, bahse konu Yönetmeliğin “Vatandaşın bilgilendirilmesi” başlıklı 5 inci maddesinde, kanunî sınırlamalar saklı kalmak kaydıyla idarenin, sunduğu hizmetlere ilişkin bilgileri ve mevzuatı, basılı ya da elektronik ortamda duyuracağı; “Hizmet standartları oluşturma” başlıklı 6 ncı maddesinde, idarenin, hizmet standartlarını oluşturacağı, hizmet standartları tablosunda; hizmetin adı, başvuruda istenen belgeler, hizmetin ne kadar sürede tamamlanacağı ve şikâyet mercilerine ilişkin bilgiler yer alacağı, bu tabloyu hizmeti doğrudan sunan birimlerce vatandaşların kolayca görebileceği panolarda, kurumsal internet sayfalarında ve e-Devlet Kapısında duyuracağı ve “Başvurunun kabulü ve sonuçlandırılması” başlıklı 12 nci maddesinde, vatandaşların başvurularının, hizmet standartlarında belirtilen süre içinde sonuçlandırılacağı, hükümlerine aykırılık teşkil ettiği tespit edilmiştir.

(30) Çünkü 2009 yılından günümüze kadar yasal ikamet kaydına istinaden ülkemizde yaşayan bir Türk soylu yabancı adına 11.11.2013 tarihinde iletilen bir talep hakkında, bu güne kadar, takriben dört buçuk yıl geçmiş olmasına rağmen herhangi bir işlem yapılmadığı gibi başvurusu hakkında ilgili sağlıklı bir şekilde bilgilendirilmemiştir.

B. İyi Yönetim İlkeleri Yönünden Değerlendirme

(31) İyi yönetim ilkelerine 28.3.2013 tarih ve 28601 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin “İyi yönetim ilkeleri” başlıklı 6 ncı maddesinde yer verilmiş olup; Dışişleri Bakanlığı tarafından, başvuruya konu olay hakkında bunca zaman geçmiş olmasına rağmen herhangi bir işlem yapılmadığı gibi, Kurumumuzca 16.6.2017 tarihinde talep edilen, 20.7.2017, 27.9.2017 ve 9.11.2017 tarihlerinde de çabuklaştırılması talep edilen bilgi ve belge isteme yazımıza ancak 21.11.2017 tarihinde cevap verilmiştir. Bu aksaklığın sebebi bilinmemektedir.

(32) Bu yönü itibariyle Bakanlığın tavrı, “**makul sürede karar verme**”, “**şeffaflık**”, “**kararların geciktirilmeksizin bildirilmesi**” ilkelerine ve “**bilgi edinme hakkına**” aykırılık teşkil etmekte olup; Bakanlıktan bundan böyle bu ilkelere uyması beklenmektedir.”

VI. HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN AÇIKLAMA

(33) 6328 sayılı Kanunun “Dava açma süresinin yeniden işlemeye başlaması” başlıklı 21 inci maddesinde, Kamu Denetçiliği Kurumunun inceleme ve araştırmasını, başvuru tarihinden itibaren altı ay içinde sonuçlandıramaması hâlinde durmuş olan dava açma süresinin kaldığı yerden işlemeye başlayacağı belirtilmiştir. Bu kapsamda incelemenin 6 ayda bitirilemeye gerekçesi, dava açma süresinin kaldığı yerden yeniden işlemeye başlayacağı hususu ve yargı yolu, başvurana 16.11.2017 tarih ve 53878609-101.06.06-E.14149 sayılı yazı ile bildirilmiştir.

VII. KARAR

Açıklanan gerekçelerle **başvurunun kabulüne;**

Başvurucu ...'ın, 5543 sayılı İskân Kanunu hükümleri uyarınca “serbest göçmen olarak kabul edilmesi” hakkında 11.11.2013 tarihinde İstanbul Valiliğine yaptığı başvurusunun kabulüne esas

olacak değerlendirmenin Dışışleri Bakanlığınca sonuçlandırılarak ilgilinin mağduriyetinin giderilmesi hususunda, **DIŞIŞLERİ BAKANLIğINA TAVSİYEDE BULUNULMASINA,**

6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 20 nci maddesinin unc fıkrası uyarınca; **Dışışleri Bakanlığı** tarafından bu karar üzerine tesis edilecek iŐlemin otuz gün içinde Kurumumuza bildirilmesinin zorunlu olduğuna,

Tavsiye Kararının, **BAŞVURANA, DIŞIŞLERİ BAKANLIğINA ve bilgi için İIŐLERİ BAŐBAKANLIđINA (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ve Nüfus ve Vatandaşlık İŐleri Genel Müdürlüğü)** tebliğine,

Türkiye Cumhuriyeti Kamu BaŐdenetçisi'nce karar verildi.

e-imzalıdır

Őeref MALKOÇ
Kamu BaŐdenetçisi